

KONFERENCE
ZINĀŠANU IETILPĪGA BIOEKONOMIKA

Oglekļa uzkrājuma kāpināšanas stratēģijas meža sektorā

2021. gada 16. decembris
LLU Aula, Lielā iela 2, Jelgava

Daiga Zute
Eiropas Klimata pakta vēstniece Latvijā
LVMI Silava pētniece
Līdzautori: Dr.silv., prof. Linards Sisenis,
Dr.silv. prof. Olga Miezīte un
Anete Garanča

Saturs:

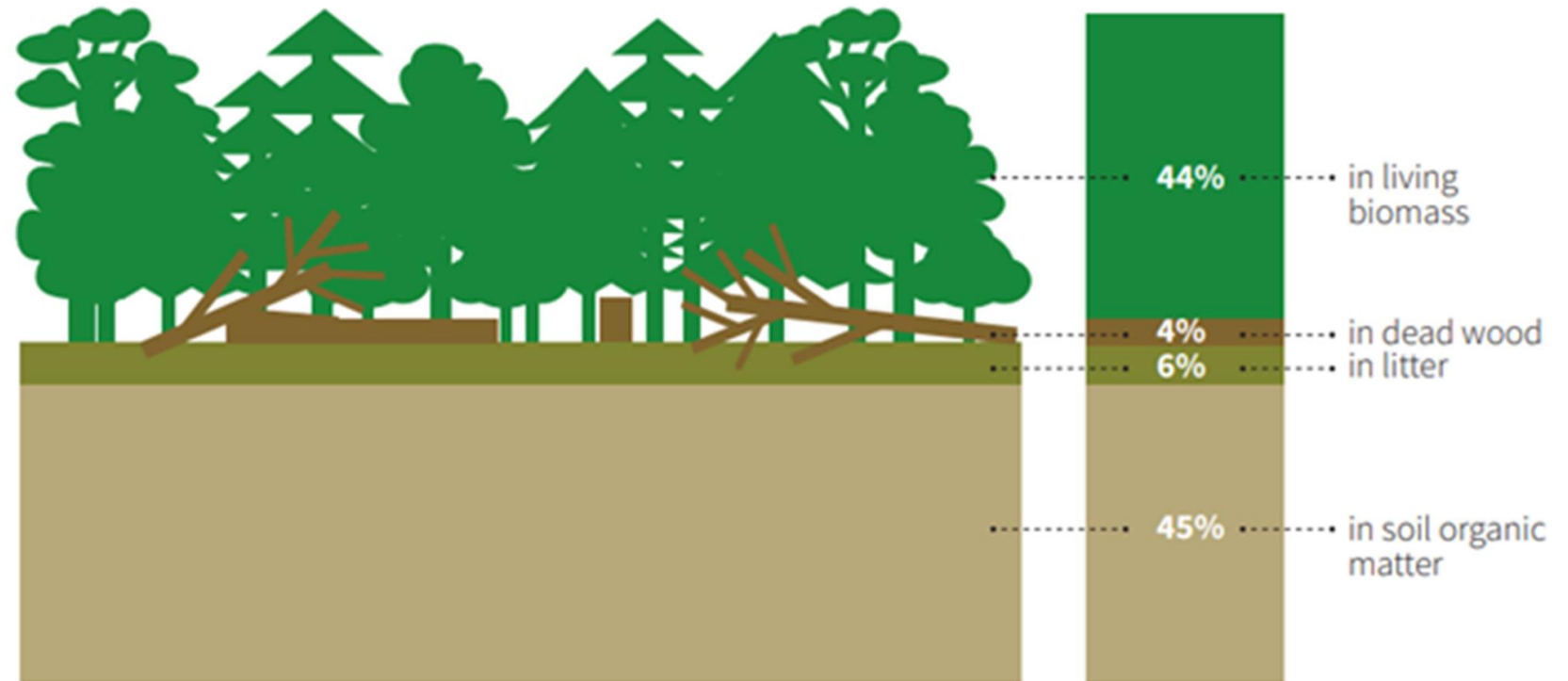
- Cik daudz mēs zinām par oglekļa uzkrājumu mežā?
- Kā meža apsaimniekošana var palīdzēt klimatam?
- Trīs stratēģijas oglekļa uzkrājuma kāpināšanā.
- Koksnes produktu nozīmīgums.
- Klimata vieda mežsaimniecība (climate-smart forestry).

Mežā uzkrātais ogleklis

Meži uzkrāj oglekli ne tikai koka stumbrā, bet arī:

- augsnē,
- saknēs,
- zaros,
- lapotnē,
- atmirušajā koksnē.

Proportion of carbon stock in forest carbon pools, 2020

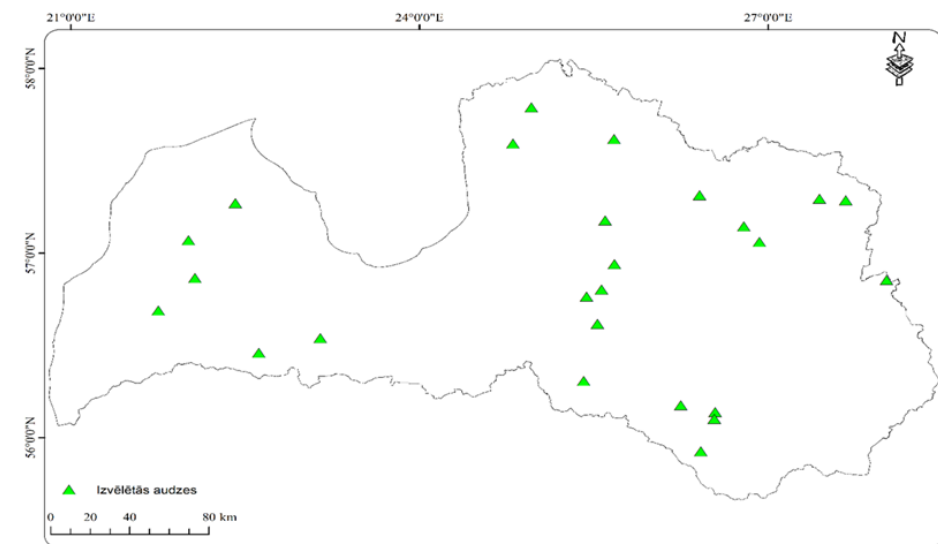
Source: Global Forest Resource Assessment, 2020

Cik daudz mēs zinām par oglekļa uzkrājumu mežā?

- Latvijā ir iegūtas plašas zināšanas par oglekļa uzkrājumu meža ekosistēmas. LVMI Silava parauglaukumos iegūti empīriski dati. Aprēķini balstīti nevis ņemot par piemēru citu valstu aprēķini, bet tieši balstoties uz Latvijā veiktiem mērījumiem un aprēķiniem.

- LVMI Silava nacionālais mežu monitorings visā Latvijas teritorijā
- **Papildus projekti** par mazāk izplatītiem meža tipiēm, augšanas apstākļiem, piem., veciem mežiem (100 gadi+)

Kā meža apsaimniekošana
var palīdzēt klimatam?

Trīs stratēģijas oglekļa uzkrājuma kāpināšanai

Meža platības
saglabāšana (atmežošanas
ierobežošana),
un palielināšana
(apmežošana)

jaunas mežu platības

Oglekļa uzkrājuma
saglabāšana un palielināšana

esošās mežu platības

Koksnes produkti

*uzglabā oglekli
visu kalpošanas laiku*

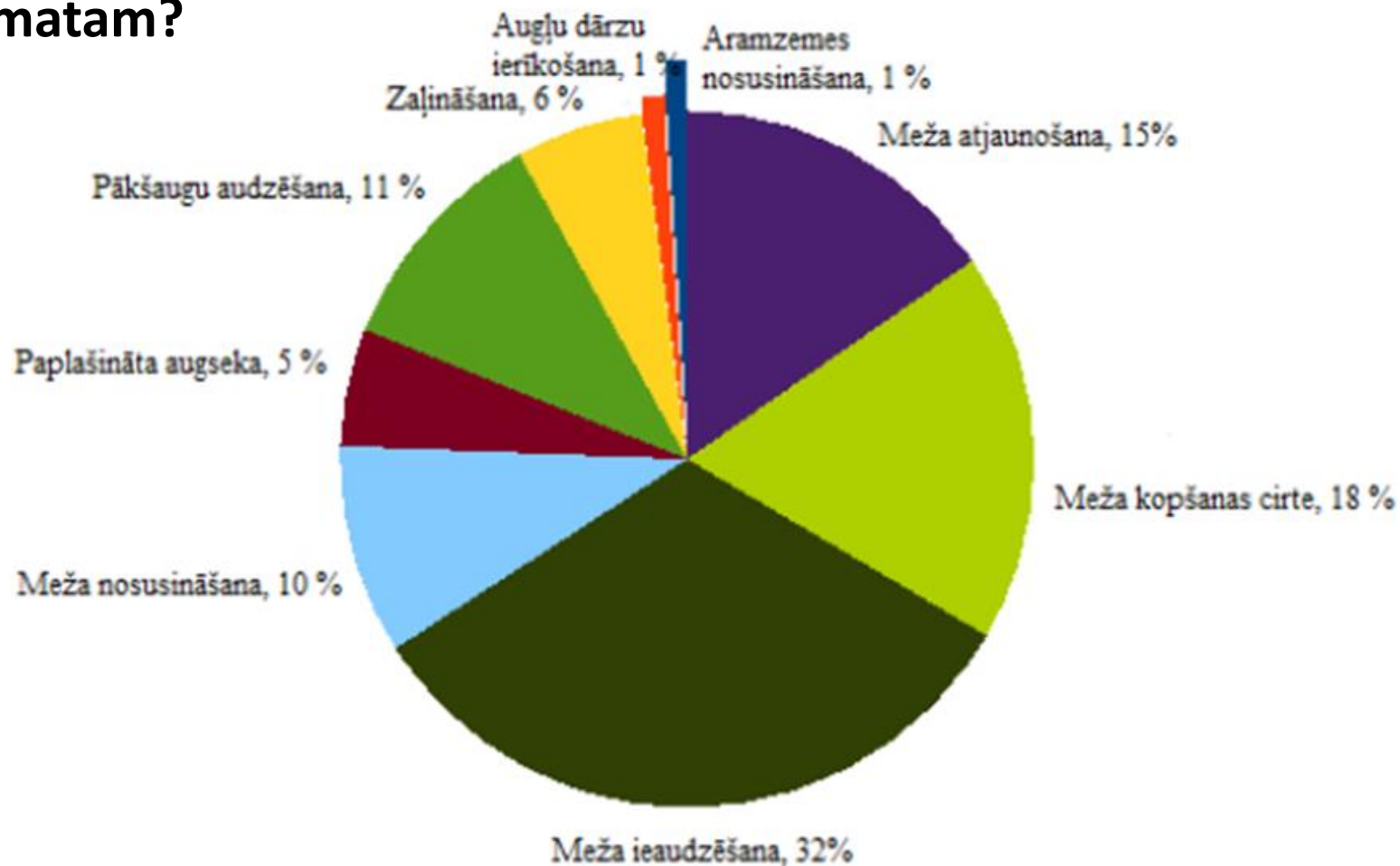
Mežsaimniecības pasākumi

Kurš pasākums ir labāks klimatam?

Aprēķināts LAP atbalsta pasākumu devums klimata kontekstā:

- Meža ieaudzēšana 32%
- Meža kopšanas cirte 18%
- Meža atjaunošana 12%

Mežsaimniecības pasākumi

Piemērs Nr. 1: Neproduktīvo mežaudžu nomaiņa

= vairāk oglekļa nākošajā mežaudzes aprites ciklā

Ikgadēji iespējams samazināt tonas CO₂,
ekv. ha/gadā

0,6 CO₂ eq.

Piemērs Nr. 2: Jaunaudžu kopšana

Ikgadēji iespējams samazināt tonas CO₂,
ekv. ha/gadā

1,9 CO₂ eq.

Mērķis panākt pozitīvas izmaiņas C uzkrājuma
situācija tagadnē vs **situācija nākotnē**

* Source: Information on LULUCF actions in Latvia

https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/63/47/LULUCFactionplan_LATVIA_529_2013_EU_Art10_27062015_25MB.pdf

Mežsaimniecības pasākumi

Piemērs Nr. 3: meža ieaudzēšana (apmežošana) – lielākais efekts, bet ilgāka laikā

Ar nosacījumu, ka ir pieejama brīva zemes platība.

Ikgadēji CO₂ ekv. ha/gadā

7,4 CO₂ eq.

Veselīga, produktīva mežaudze – labums gan meža īpašniekam (ieņēmumi, meža ekonomiskā vērtība), gan klimatam (oglekļa uzkrājuma palielināšana)

Ietekmes periods, gadi	Kopējā skartā platība, ha	Kopējais SEG samazinājuma potenciāls, tonnas CO ₂ ekvivalenta	SEG emisiju samazinājuma potenciāls gadā vienā vienībā, tonnas CO ₂ ekvivalenta gadā ⁻¹	SEG emisiju samazinājuma potenciāls gadā vienā vienībā, tonnas CO ₂ ekvivalenta gadā ⁻¹	SEG samazinājuma potenciāls līdz 2020. gadam, tonnas CO ₂ ekvivalenta	SEG samazinājuma potenciāls no 2021. līdz 2030. gadam, tonnas CO ₂ ekvivalenta	SEG samazinājuma potenciāls pēc 2030. gada, tonnas CO ₂ ekvivalenta	
Aramzemē īstenotie pasākumi								
Aramzemes nosusināšana	20	4615	122 024	6101	1,3	36 607	61 012	24 405
Augļu dārzu ierīkošana	30	500	133 526	4451	8,9	26 705	44 509	62 312
Zaļināšana	20	40 000	273 504	13 675	0,3	82 051	136 752	54 701
Pākšaugu audzēšana	20	50 000	1 321 925	66 096	1,3	396 578	660 963	264 385
Ekstensīva augseka	20	25 000	660 963	33 048	1,3	198 289	330 481	132 193
Meža zemē īstenotie pasākumi								
Nosusināšana mežā	76	11 971	1 181 825	15 612	1,3	93 670	156 117	932 038
Meža ieaudzēšana	81	6600	3 935 472	48 666	7,4	291 995	486 658	3 156 820
Meža kopšanas cirte	78	15 000	2 196 836	28 056	1,9	168 337	280 562	1 747 937
Meža atjaunošana	102	31 000	1 862 524	18 195	0,6	109 169	181 949	1 571 406
Kopējā ietekme	-	184 686	11 688 599	233 900	1,27	1 403 401	2 339 002	7 946 196

Visefektīvākie pasākumi ir meža ieaudzēšana, meža kopšanas cirte un bojātu vai mazvērtīgu mežaudžu atjaunošana (65 % no kopējās ietekmes 16. attēls).

* Source: Information on LULUCF actions in Latvia

Meža selekcijas efekts

Piemērs Nr. 4: kokaugu selekcijas efekts

Ietvarstādi – mākslīgā mežaudžu atjaunošana

Selekcija, ģenētika, uzlabots meža reproduktīvais materiāls

Būtiska zinātnes loma.

Ietvarstādi - drošākā pieeja neskaidros apstākļos

**Tā pati meža platība, BET lielāka vitalitāte, lielāka mežaudžu ražība
= lielāks oglekļa apjoms**

Koksnes produktu nozīme oglekļa uzkrājumā

- Piemērs Nr. 5: Koksnes produkti

Koksnes produkti (piem., galdi, krēslī, logi): saglabā uzkrātu C visu kalpošanas laiku, atsevišķos gadījumos pat 100 gadi un vairāk.

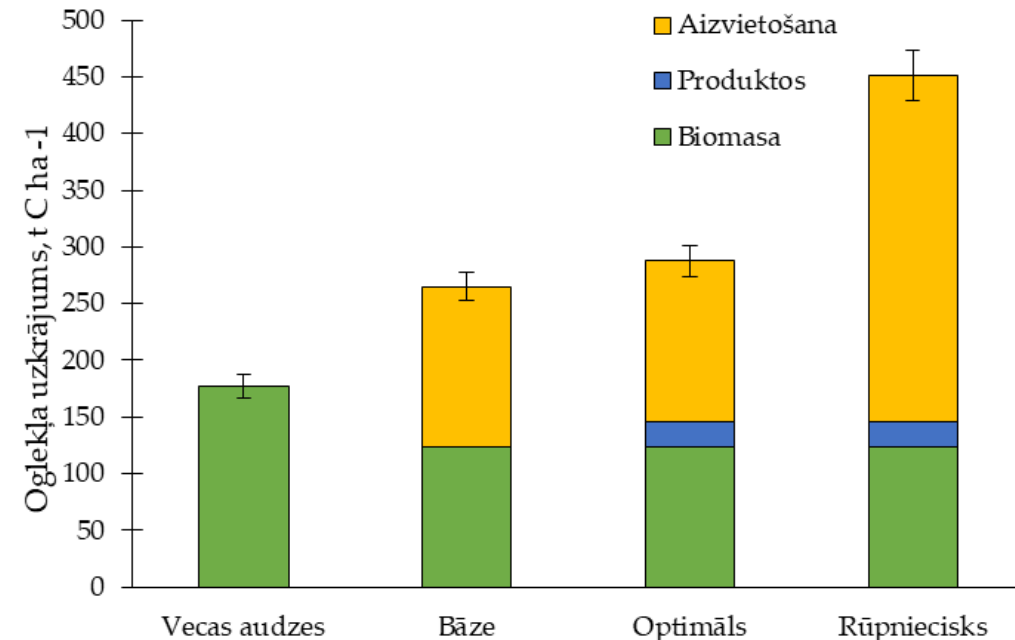
*Source: Information on LULUCF actions in Latvia

https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/63/47/LULUCFactionplan_LATVIA_529_2013_EU_Art10_27062015_25MB.pdf

Koksnes produkti

- Ogleklis uzkrājās ne tikai dzīvajā koku biomasā, bet arī tiek uzglabāts koksnes produktos.
- **Bioekonomikas kontekstā** pieaugot koksnes patēriņam, tiek veicināta ekonomiskā attīstība, kā arī veidojas **lielāks oglekļa uzkrājums koksnes produktos.**
- **Aizvietošana efekts: (fosilie resursi):** izvēloties produktu, kas ir ražots no koka, netiek izvēlēts produkts, kura ražošanā izmantoti fosilie materiāli.

Fosilo resursu & materiālu **SEG emisijas, kas netiek emitētas**, ja izmanto koksnes produktus.

Oglekļa piesaiste trīs scenārijos: 1. vecas audzes (C uzkrājas dzīvajā koku biomasā); 2. bāzes scenārijs (šī brīža situācija); 3. optimālais scenārijs (pieņemot, ka zāgmateriālu patēriņš palielinās); 4. rūpnieciskais scenārijs (pieņemot, ka pie lielāka zāgmateriālu patēriņa, atlikumi no zāgētavām (šķelda) tiek izmantota rūpnieciskā tekstila ražošanai (95% ticamības intervāls)).

Avots: LVMI Silava

Mežiem arī nepieciešamas rūpes, lai varētu sadzīvot ar klimata radīto stresu

Katrā reģionā klimata ietekme izpaužas atšķirīgi, bet visiem
 = oglekļa uzkrājuma samazinājums/zudums
 preventīvo pasākumu nozīmīgums!

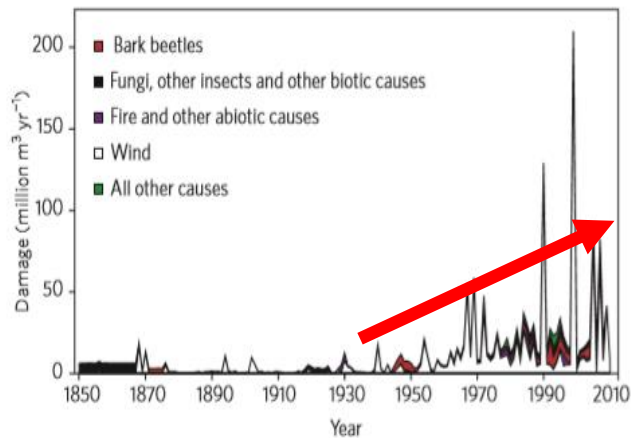

Figure 3 | Volume of damage (in stem volume) caused by different types of natural disturbance from 1850 to 2010^{21,35}.

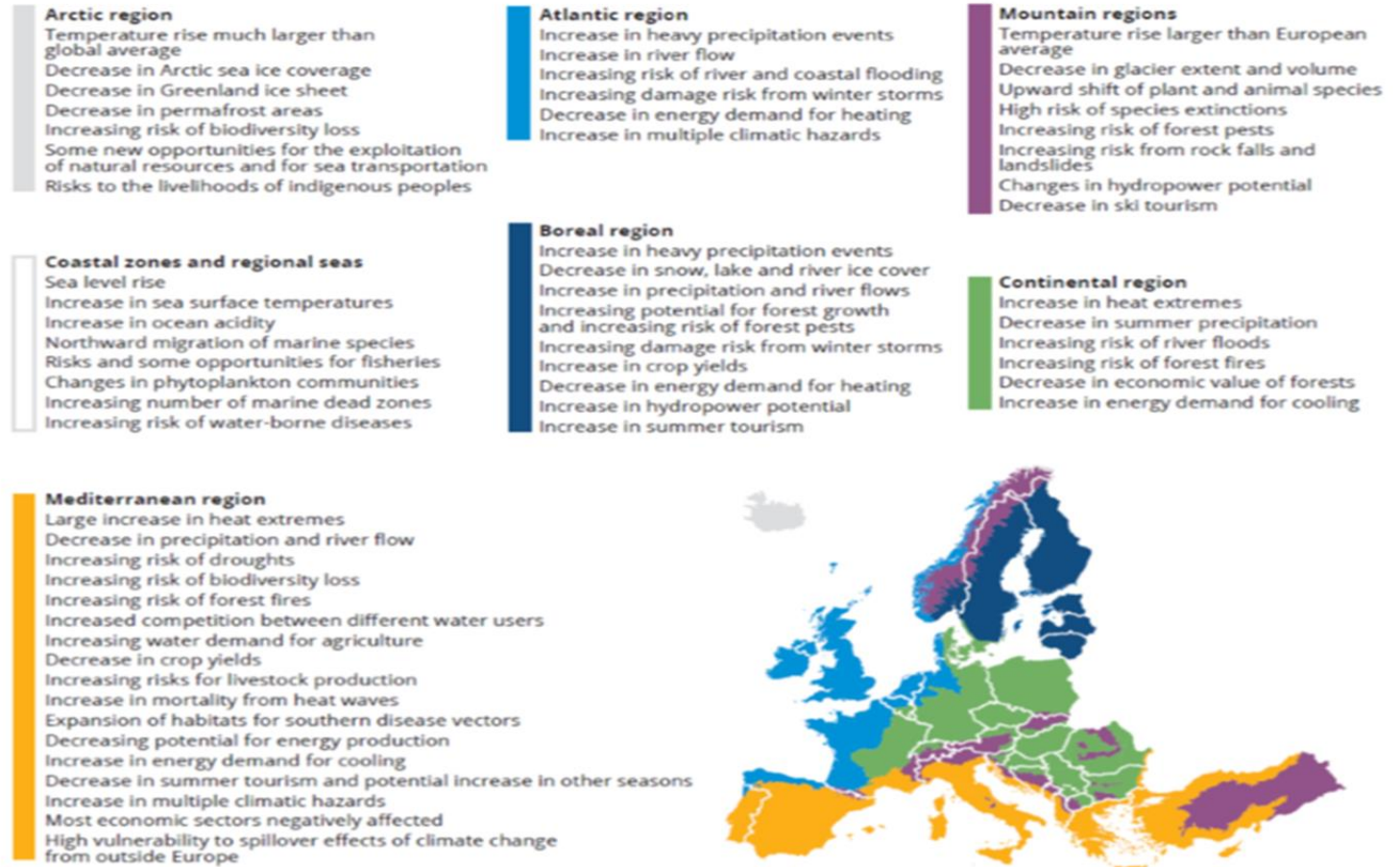

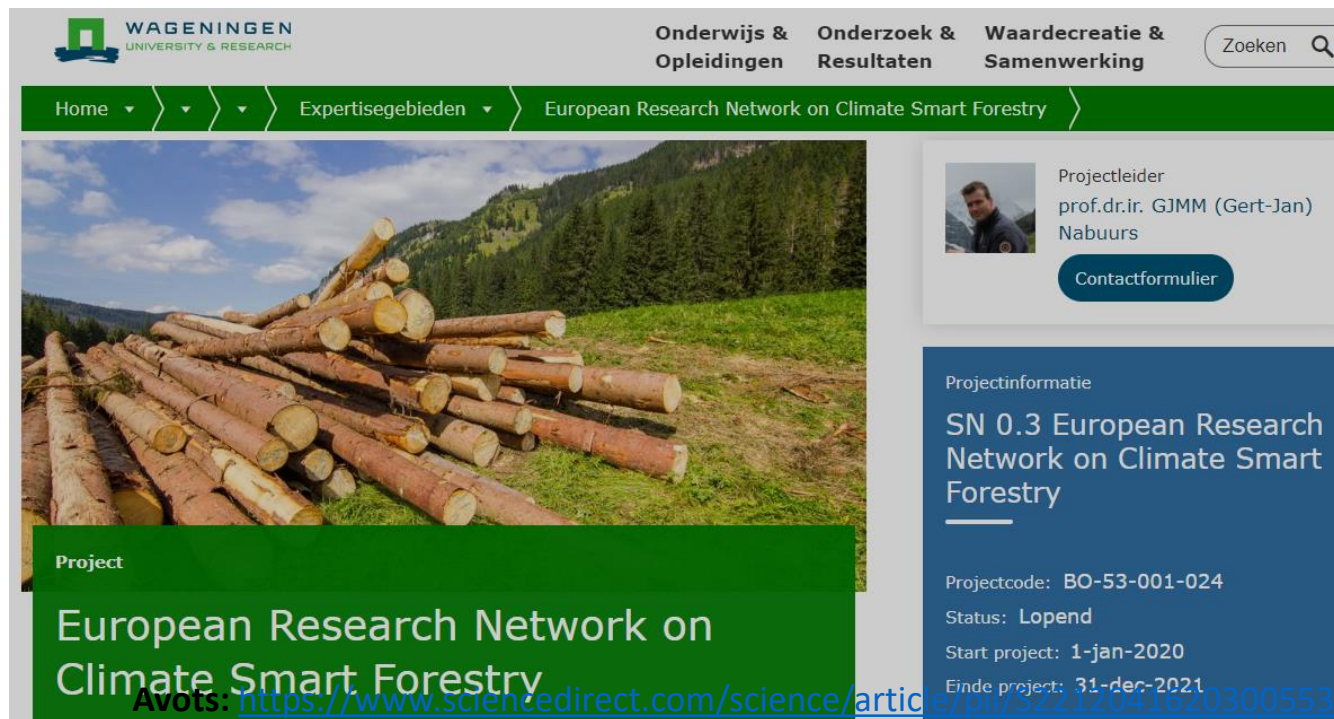
Figure 1. Climate change impacts in Europe

Klimata vieda mežsaimniecība

Klimata vieda mežsaimniecība ir ilgtspējīga, adaptācijas aspektu ietveroša **meža apsaimniekošanas pieeja** un meža resursu pārvaldība, aizsargājot mežus un **sekmējot meža potenciālu piemēroties klimata pārmaiņām** un mazināt klimata pārmaiņu negatīvas sekas.

Tās mērķis ir uzturēt meža ekosistēmu funkcijas un integritāti, **nodrošinot nepārtrauktu meža ekosistēmu produktu un pakalpojumu pieejamību**, vienlaicīgi mazinot klimata pārmaiņu radītās izmaiņas mežos, kas saistītas ar **cilvēku labklājību un dabas sniegto labumu gūšanu sabiedrībai**.

- Klimata vieda mežsaimniecība ir jauna pieeja mežsaimniecībā.
- Tā papildina ilgtspējīgu meža apsaimniekošanas (SFM) koncepciju
- Ir noteikta definīcija un kritēriji.
- Pamata kritēriji šādos virzienos:
  - ✓ **emisiju samazināšana,**
  - ✓ **adaptācijā,**
  - ✓ **sociālie aspekti.**

The screenshot shows a webpage from Wageningen University & Research. The header includes the university logo and navigation links for 'Onderwijs & Opleidingen', 'Onderzoek & Resultaten', and 'Waardecreatie & Samenwerking'. A search bar is located in the top right. The main content area features a large image of a log pile in a forest. Below the image, the project title 'European Research Network on Climate Smart Forestry' is displayed. To the right, there is a profile for the project leader, prof.dr.ir. GJMM (Gert-Jan) Nabuurs, with a 'Contactformulier' button. Below this, a 'Projectinformatie' section provides details: Projectcode: BO-53-001-024, Status: Lopend, Start project: 1-jan-2020, and Einde project: 31-dec-2021. At the bottom, a URL is provided: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212041620300553>.

Klimata viedas mežsaimniecības projektu tīkls

- Klimata viedas mežsaimniecības projektu tīkls **apvieno vienkopus Eiropas meža nozares pilotprojektus**
- Dažādi veidi, kā gudri saimniekot mežā
- Dažādi veidi, kā maksimāli palīdzēt mazināt klimata pārmaiņu ietekmi
- Sadarbība un informācijas apmaiņa
- Latvija (LVMI Silava) piedalās šajā tīklā

Gereedschapskist
Klimaatlim Bos- en Natuurbeheer

European Network

Home > Projecten Europa

Climate-Smart Forestry in Europe

Europe's forests are being hit hard by climate change. At the same time we expect forests to fulfil their carbon sink function and maintain and provide many other functions. This is not only vital for the big forest countries, but also for the wood importing countries in Europe. Europe needs coordinated actions in this field. Climate-Smart Forestry (CSF) is a prominent way to deal with this and is urgently needed to connect mitigation with adaption measures, enhancing the resilience of forest resources and ecosystem services, and meet the needs of a growing population. The Netherlands has been the first country in Europe to establish CSF pilots to connect science to action and to demonstrate its potential. Several other countries have also started actions in recent years.

Avots:

<https://www.vbne.nl/klimaatslimbosennatuurbeheer/projecten-europa>

Klimata viedas mežsaimniecības projektu tīkls (*climate-smart forestry network*)

Gereedschapskist
Klimaatslim Bos- en Natuurbeheer

Maatregelen

Voorbeeldprojecten

European Network

Feiten en cijfers

Avots:

<https://www.vbne.nl/klimaatslimbosennatuurbeheer/projecten-europa>

- Latvija var lepoties ar saviem mežiem un meža nozari kā ceturtnā mežainākā valsts Eiropas Savienībā. Tomēr - **klimata pārmaiņas atnes jaunus uzdevumus.**
- Meža īpašnieki un apsaimniekotāji var reāli palīdzēt klimatam.
- Dabas postījumi (kaitēkļi, slimības, uguns, vētras) rada oglekļa uzkrājuma samazinājums/zudums. **Veselīga, noturīga mežaudze** ir noturīgāka pret dabas postījumiem ir **noturīgāka pret uzkrātā oglekļa zudumu.**
- **Preventīvie pasākumi mežā** palīdz saglabāt esošo oglekļa uzkrājumu.

Secinājumi II

- **Apmežošana** (jaunas zemes transformēšana par mežu) sniedz nozīmīgu oglekļa uzkrājumu.
- Jaunaudžu kopšana, neproduktīvo audžu nomaiņa, selekcijas efekts.
- **Koksnes produkti** (piem., galdi, krēsli, logi) saglabā uzkrātu oglekli visu kalpošanas laiku, atsevišķos gadījumos pat 100 gadi un vairāk.
- **Veselīga, produktīva mežaudze – labums gan meža īpašniekam** (ieņēmumi, meža ekonomiskā vērtība), **gan klimatam** (oglekļa uzkrājuma palielināšana).

Paldies!

Daiga Zute

Eiropas Klimata Pakta vēstniece Latvijā
Latvijas Valsts mežzinātnes institūts Silava

Rīgas iela 111, Salaspils, LV-2169

daiga.zute@silava.lv